

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

**ПІВЛЕННИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ**

**ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

РИМСЬКЕ ПРАВО І СУЧАСНІСТЬ

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної наукової конференції

11 травня 2012 року

м. Одеса

ББК 67.412

УДК 341:141

П 515

**За загальною редакцією доктора юридичних наук,
професора *Є.О. Харитонова***

У збірці містяться матеріали доповідей з теоретичних, історичних та методологічних проблем римського права, цивільного права та процесу, які були оприлюднені на Міжнародній науковій конференції „Римське право і сучасність”, що відбулася 11 травня 2012 р. на базі Національного університету «Одеська юридична академія».

Матеріали видано за авторською редакцією. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів та установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	3
----------------	---

Розділ 1.

РИМСЬКЕ ПРАВО ЯК ПІДГРУНТЯ СУЧАСНОЇ ЦИВІЛІСТИКИ	5
<i>Кізлова О.С.</i> Історичний метод дослідження інституту застави.....	5
<i>Рогач О.Я.</i> Становлення та розвиток категорії зловживання правом у римському праві	6
<i>Глиняная Е.М.</i> Законодательное закрепление конкубината в римском праве	8
<i>Голубєва Н.Ю.</i> Підстави виникнення зобов'язань за римським правом.....	10
<i>Давидова І.В.</i> Категорія обману в римському приватному праві	12
<i>Ємельянова Л.В.</i> Засоби встановлення застави у римському праві	14
<i>Зубарь В.М.</i> Учение К.Ф. фон Савиньи относительно видов юридических лиц в римском праве	16
<i>Кривенко Ю.В.</i> Формування статусу юридичної особи релігійних організацій в Римі	17
<i>Озернюк Г.В.</i> Історичні передумови виникнення договору земельної ренти за часів Стародавнього Риму.....	19
<i>Сафончик О.І.</i> Деякі питання укладення шлюбу в римському праві.....	21
<i>Смілянець І.П.</i> Спадкування за заповітом в римському праві	22
<i>Степаненко Т.В.</i> Захист суспільних інтересів в римському праві.....	24
<i>Адаховська Н.С.</i> Вимоги римського права до особи опікуна	25
<i>Балко О.О.</i> Принципи регулювання шлюбних відносин у Давньому Римі.....	27
<i>Денисяк Н.М.</i> Становлення та розвиток інституту спадкування у римському праві	29
<i>Єрьоменко К.О.</i> Лібральна форма правочинів у римському приватному праві	30
<i>Журило С.С.</i> Забезпечення зобов'язань за римським приватним правом	32
<i>Позов І.І.</i> Контракт найму речей за римським приватним правом	34
<i>Сенін Ю.Л.</i> Умови вчинення новації за римським приватним правом	35
<i>Сліпченко О.І.</i> Інститут емфітевзису у римському приватному праві.....	37
<i>Соломахи́на Е.А.</i> Римская юридическая школа и Дигесты Юстиниана	38

Розділ 2.

ПРОБЛЕМИ РЕЦЕПЦІЇ РИМСЬКОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА	41
<i>Харитонов Є.О.</i> Римське приватне право у ХХІ ст.	41
<i>Ківалова Т.С.</i> До питання про зобов'язання в римському приватному праві та сучасному цивільному праві України.....	42
<i>Гужва А.М.</i> Рецепція римського права у Цивільному кодексі Східної Галичини 1797 р.....	44
<i>Дрішлюк А.І.</i> Окремі форми правотворення в римському приватному праві та їх значення для розвитку системи джерел цивільного права України: до питання про використання регуляторного потенціалу окремих джерел цивільного права.....	46
<i>Маковій В.П., Янголь Є. В.</i> Правовий режим кондомініуму у стародавньому римі: погляд сучасності	48
<i>Некіт К.Г.</i> Правовий статус вигодонабувача у договорі довірчого управління майном, укладеному на користь третьої особи: порівняльно-правовий аналіз законодавства України, Республіки Молдова та Російської Федерації.....	50
<i>Олюха В.Г.</i> Результат договору підряду: римське право та сучасність	51
<i>Резніченко С.В.</i> Приватна власність на автомобіль у післяреволюційний період.....	53
<i>Халабуденко О.А.</i> Юридические конструкции как фактор рецепции римской правовой традиции Черногор Н.В. Право на відмову від прийняття спадщини за римським правом і цивільним правом України	55
<i>Черногор Н. В.</i> Право на відмову від прийняття спадщини за римським правом і цивільним правом України	56
<i>Ільїна Ю.П.</i> Вплив римського права на сучасний нотаріат в Україні.....	58

<i>Лобан О.Л.</i> Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом чи іншим ушкодженням здоров'я у римському праві та сучасному цивільному праві України.....	60
<i>Сирко М.В.</i> Рецепція римського права у кодексі Наполеона Бонапарта 1804 р.	61

Розділ 3.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ	64
<i>Адамова О.С.</i> Проблемність розгляду справ з морського страхування в міжнародному арбітражі	64
<i>Басай О.В.</i> Основні функції принципів цивільного права	65
<i>Берназ-Лукавецька О.М.</i> До питання обміну жилих приміщень у приватних будинках (квартирах), користування якими здійснюється на підставі договору найму	67
<i>Булеца С.Б.</i> Відмова лікаря від лікування пацієнта	68
<i>Вороніна Н.В.</i> До питання про публічну обіцянку винагороди за знахідку	70
<i>Гончаренко В.О.</i> Питання визначення предмету договору комерційної концесії	72
<i>Діденко Л.В.</i> Об'єкт як один із елементів цивільних процесуальних правовідносин	73
<i>Жила О.В.</i> Щодо об'єкту регресного правовідношення	74
<i>Крисань Т.Є.</i> Деякі питання співвідношення юридичних гарантій та засобів захисту у цивільному праві	76
<i>Орзіх Ю.Г.</i> Державна реєстрація речових прав на нерухоме майно	78
<i>Петренко В.С.</i> Цивільна правосуб'єктність юридичної особи	79
<i>Серих О.В.</i> Щодо питання про розмежування трудового договору і цивільно-правових договорів, пов'язаних з працею	81
<i>Сліпченко С.О.</i> Юридична особа як носій особистих немайнових прав	83
<i>Соколянський Д.В.</i> Порядок укладення мирової угоди у цивільному судочинстві України	84
<i>Токарева В.О.</i> Деякі питання строку договору страхування	86
<i>Церковна О.В., Зубар А.Ю.</i> Співвідношення агентського договору з суміжними договорами	88
<i>Цибульська О.Ю.</i> До питання про втрату чинності за заповідальним відказом	90
<i>Чванкін С.А.</i> Поняття та система принципів цивільного процесуального права	91
<i>Баурда М.М.</i> Огляд наукових досліджень у сфері правового регулювання ринку цінних паперів в Україні	93
<i>Борейко О.М.</i> Категорії «неспроможність» та «банкрутство» в праві та теорії	94
<i>Варавко А.Ю.</i> Процедура визначення переможця при проведенні конкурсів на право укладання договору	96
<i>Водоп'ян Т.В.</i> Проблемні питання припинення цивільної правоздатності фізичної особи в цивільному праві України	97
<i>Герасимовський С.В.</i> До поняття фіктивного правочину	99
<i>Зверховська В.Ф.</i> Культурні цінності як об'єкти права власності	100
<i>Згама А.О.</i> Про право Апеляційного господарського суду виходити за межі доводів апеляційної скарги	102
<i>Кондратенко Ю.В.</i> Правове забезпечення раціонального використання земель, визначених для містобудівних потреб	103
<i>Петрицин Н.Т.</i> Теоретико-правовий аналіз індивідуального характеру цивільної відповідальності: концептуальне бачення	105
<i>Ревуцька І.Е.</i> Особливості укладення шлюбу з іноземним елементом	107
<i>Сірко Р.Б.</i> Деякі питання відповідальності перевізника за договором залізничного перевезення вантажу	109

Розділ 4.

ПРОБЛЕМИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА КОРПОРАТИВНОГО ПРАВА	111
<i>Харитоновна О.І.</i> До питання про коректність вживання терміно-поняття	

«інтернет-відносини».....	111
<i>Басай О.В.</i> Реєстрація промислового зразка ЄС	112
<i>Еннан Р.Є.</i> Авторське право ЄС: новітні тенденції розвитку.....	114
<i>Заборовський В.В., Олійник Р.Б.</i> Захист авторського права: цивільно-правовий аспект	116
<i>Кирилюк А.В.</i> Інтернет як всевітня інформаційна мережа та право інтелектуальної власності.....	117
<i>Колісник А.С.</i> Проблемні питання охорони комп'ютерних програм авторським правом	118
<i>Кулініч О.О.</i> Порушення прав та інтересів фізичних осіб при проведенні зйомки у режимі он-лайн за допомогою всевітньої мережі Інтернет	120
<i>Сляднєва Г.О.</i> Визначення плагиату.....	122
<i>Ульянова Г.А.</i> Право акціонерів вимагати викупу акцій обществом.....	123
<i>Кетрарь А.А.</i> Правочин, як підстава виникнення зобов'язань в авторському праві.....	124
<i>Компанієць В.В.</i> Загальні, спеціальні та особливі способи захисту прав інтелектуальної власності.....	126
<i>Мазіна О.О.</i> Класифікація порушень у сфері інтелектуальної власності.....	128

Розділ 5.

РИМСЬКЕ ПРАВО І СУЧАСНІСТЬ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ	129
<i>Абрамов М.В.</i> Формування черг спадкування в римському праві та сучасному праві України	129
<i>Андреєв М.Ю.</i> Відшкодування моральної шкоди, завданої незаконними діями органу дізнання, досудового слідства, прокуратури або суду	130
<i>Вавілова Х.Б.</i> Походження та розвиток суперфіцію	132
<i>Гейнович А.Е.</i> Проблема рецепції римського права в Росії.....	134
<i>Горбач Ю.Г.</i> Встановлення шлюбного віку	136
<i>Григор'яни Г.І.</i> Негативний вплив глобалізаційних процесів на сферу прав інтелектуальної власності.....	138
<i>Диковицька Ю.Ю.</i> Спадкування за заповітом: проблеми вікового цензу.....	139
<i>Івахненко Д.В.</i> Евтаназія як особисте право людини	140
<i>Івлева В.М.</i> Спадкування за заповітом: від римського права до сучасності.....	142
<i>Картавцева А.М.</i> До питання спадкової трансмісії у римському праві.....	144
<i>Kiriluk I.</i> Concubinage in ancient rome and in modern ukrainian family law.....	145
<i>Клюєва Ю.О.</i> Обстоятельства, исключающие гражданско-правовую ответственность: отдельные вопросы их толкования.....	146
<i>Кобзар А.І.</i> Усиновлення українських дітей іноземними громадянами	148
<i>Кривенко М.О.</i> Правовая охрана интернет-сайта как объекта авторского права	150
<i>Лебедева Н.А.</i> Некоторые проблемы защиты гражданских прав путём совершения исполнительной надписи нотариуса.....	151
<i>Литвинюк С.О.</i> Права та обов'язки сторін за договором морського перевезення пасажирів	153
<i>Лукавецька К.О.</i> Таємниця усиновлення – пережиток минулого?	155
<i>Мінченко Д.А.</i> Право на бази даних та їх правова охорона.....	156
<i>Паламарчук Н.О.</i> Договір куплі-продажу в римському праві.....	158
<i>Переверза Т.И.</i> О дарах по Шестикнижию Арменопула	160
<i>Петльована І.В., Даниленко С.К.</i> Актуальні проблеми вдосконалення правового регулювання спадкування за заповітом	161
<i>Посохова О.І.</i> Цивільний інтерес як об'єкт цивільного права.....	163
<i>Торгонський Д.В.</i> Шлюб у римському праві	164
<i>Черватюк А.В.</i> Інститут виморочного имуществва в римському праві и современном гражданском праве Украины	166
<i>Шукурова Е.Н.</i> Право власності на тварин як на спеціальний об'єкт у цивільному праві	168

*Булеца Сібілла Богданівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

ВІДМОВА ЛІКАРЯ ВІД ЛІКУВАННЯ ПАЦІЄНТА

Лікар має право відмовитися від подальшого ведення пацієнта, якщо останній не виконує медичних приписів або правил внутрішнього розпорядку закладу охорони здоров'я за умови, що це не загрожуватиме життю хворого і здоров'ю населення. Лікар не несе відповідальності за здоров'я хворого у разі відмови останнього від медичних приписів або порушення пацієнтом встановленого для нього режиму (ст. 34. Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я" (далі - Основ)). Слід зазначити, що згідно п. 3.4. Етичного кодексу лікаря України „лікар має право відмовитися від лікування хворого, якщо впевнений, що між ним і пацієнтом відсутня необхідна взаємна довіра, коли відчуває себе недостатньо компетентним або не має у своєму розпорядженні необхідних для проведення лікування можливостей та в інших випадках, якщо це не суперечить Клятві лікаря України".

Ще одна законна підстава для відмови від надання медичної допомоги закріплена у нормі ч. 2 ст. 38 Основ з положення цієї норми випливає, що за винятком невідкладного стану, пацієнту можна відмовити у наданні допомоги, якщо заклад, обраний хворим, не має можливість забезпечити відповідне лікування (для прикладу, відсутнє необхідне обладнання, профільні фахівці, відділення).

Лікар може відмовитися від лікування пацієнта тоді, коли з поважних причин не може забезпечити його належним чином. До таких причин відносять:

— недостатня кваліфікація лікаря чи брак досвіду в проведенні конкретного методу лікування;

— нестача часу для повноцінного лікування (відпустки, відрядження, що мають відбутися);

— незадовільний фізичний стан самого лікаря (хвороба, відновне лікування після хвороби і т. п.) [1, с. 264]. Однак, це перелік таких причин, які суперечать клятві Гіппократа, тобто лікар перебуваючи на роботі не може відмовитися від лікування пацієнта у зв'язку з відрядженням, якщо пацієнт бажає лікуватися лише в нього, обов'язок лікаря надати медичну допомогу, стан здоров'я лікаря є підставою для перебування на лікарняному, коли він не може перебувати на робочому місці. І, насамкінець, кваліфікацію лікаря визначають атестаційні комісії, що допускають його до медичної діяльності.

Лікар не має права відмовити пацієнту в обстеженні й лікуванні, коли це входить в коло його службових обов'язків, наприклад, під час чергування.

Етика вимагає від лікаря відмовитися від проведення лікування, зокрема, коли він переконаний, що між ним і пацієнтом немає необхідної довіри.

Таким чином, як тільки між пацієнтом та лікарем виникли відносини, лікар зазвичай підпадає під обидва етичні та правові зобов'язання з надання послуг, якщо пацієнт має потребу в них. Однак, можуть виникнути випадки, коли лікар не може більше забезпечити догляд. Цілком можливо, що пацієнт є неадекватним, необґрунтовано вимагає, погрожує лікареві і / або співробітникам, тобто виникли неприйнятні відносини між пацієнтом і лікарем. Або, підставою припинення відносин може бути відрядження, вихід на пенсію, непередбачене закриття медичного закладу.

Незалежно від ситуації, щоб уникнути претензій від "пацієнта про відмову", лікар повинен зробити відповідні кроки, щоб припинити правовідносини. Відмова лікаря від пацієнта визначається як припинення професійних відносин між лікарем і пацієнтом при необґрунтованих обставинах у не відповідний час не залишаючи пацієнтові шанс знайти таку саму кваліфіковану заміну. Як доказ відмови, пацієнт повинен доказати більше, ніж просте припинення відносин між пацієнтом і лікарем. Позивач повинен довести, що лікар залишив

пацієнта на критичному етапі лікування без поважних причин не надаючи часу пацієнтові знайти іншого лікаря, і пацієнт був ушкоджений в результаті відмови. Судово-медична експертиза повинна встановити, чи припинення відносин насправді відбулося на критичному етапі лікування.

Лікар не може припинити лікування пацієнта до тих пір, як не буде надано подальше лікування за медичними показаннями, не даючи пацієнтові в розумні строки і достатньо можливостей, щоб зробити альтернативні заходи для отримання допомоги. Крім того, при відмові пацієнтом сплатити рахунок за медичну послугу не закінчуються відносини. Лікарі мають можливість припинення відносин, але вони повинні повідомити про свій намір родичів, друзів, відповідальних осіб (представника), опікунів, піклувальників, або передати пацієнта іншому лікарю.

Належні заходи для припинення відносин між пацієнтом та лікарем повинні включати:

1. Надати пацієнту письмове повідомлення, бажано поштою рекомендованим листом з повідомленням про вручення;
2. Обґрунтувати відмову коротким поясненням про припинення відносин (це мають бути поважні причини, наприклад, недотримання призначень пацієнтом);
3. Погодитися продовжувати лікування протягом розумного періоду часу, наприклад, протягом 2 тижнів, щоб надати можливість пацієнту звернутися по допомогу до іншого медпрацівника (лікар може продовжити цей термін при аварійно-рятувальних роботах);
4. Надати рекомендації, щоб допомогти пацієнтові знайти іншого лікаря відповідної спеціальності
5. Пропонувати для передачі записи (історії хвороби, медичної картки) новопризначеному лікарю відразу ж після підписаного пацієнта дозволу на це.

Література:

1. Савчук О. Р. Біоетичні та правові аспекти медичного втручання. //Медичне право України: проблеми становлення та розвитку. Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції 19-20.04.2007, м. Львів.- с. 258-265, С.264

*Вороніна Надія Вікторівна,
кандидат юридичних наук, асистент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДО ПИТАННЯ ПРО ПУБЛІЧНУ ОБІЦЯНКУ ВИНАГОРОДИ ЗА ЗНАХІДКУ

Термін «знахідка» розуміють: а) саме ту річ, яка була знайдена; б) виявлення загубленої речі – юридичний факт – вчинок; в) фактичне заволодіння річчю як односторонній набувальний акт (юридичний факт) – окупація (заволодіння); г) юридичний склад, який лежить в основі виникнення права власності у особи – заволодіння, набуття права власності через 6 місяців з моменту знайдення речі при дотриманні вимог ст. 338 ЦК України.

Відповідно до ч. 3 ст. 339 ЦК України у разі, якщо власник (володілець) публічно обіцяв винагороду за знахідку, винагорода виплачується на умовах публічної обіцянки. Тому, якщо власник публічно (в оголошенні, в засобах масової інформації, по телебаченню, радіо тощо) пообіцяв винагороду будь-якого розміру за його бажанням, то він повинен сплатити її саме у тому розмірі, який пообіцяв, тобто винагорода виплачується на умовах публічної обіцянки винагорода (ст. 1144 ЦК України).

Правовідносини щодо публічної обіцянки винагорода без оголошення конкурсу регулюються параграфом 1 глави 78 ЦК України (ст. ст. 1144 – 1149).

Так, відповідно до ст. 1144 ЦК України особа має право публічно пообіцяти винагороду (нагороду) за передання їй відповідного результату (передання інформації, знайдення речі, знайдення фізичної особи тощо).

РИМСЬКЕ ПРАВО І СУЧАСНІСТЬ

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної наукової конференції

11 травня 2012 року

м. Одеса

Формат 60x84/8. Умовн. друк. арк. 19,99. Зам. № 59. Наклад 150 прим.
Видавництво УжНУ «Говерла». 88000, м. Ужгород, вул. Капітульна, 18.
Тел.: 3-32-48. E-mail: hoverta@i.ua

*Свідоцтво про внесення до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції –
Серія 3т № 32 від 31 травня 2006 року*